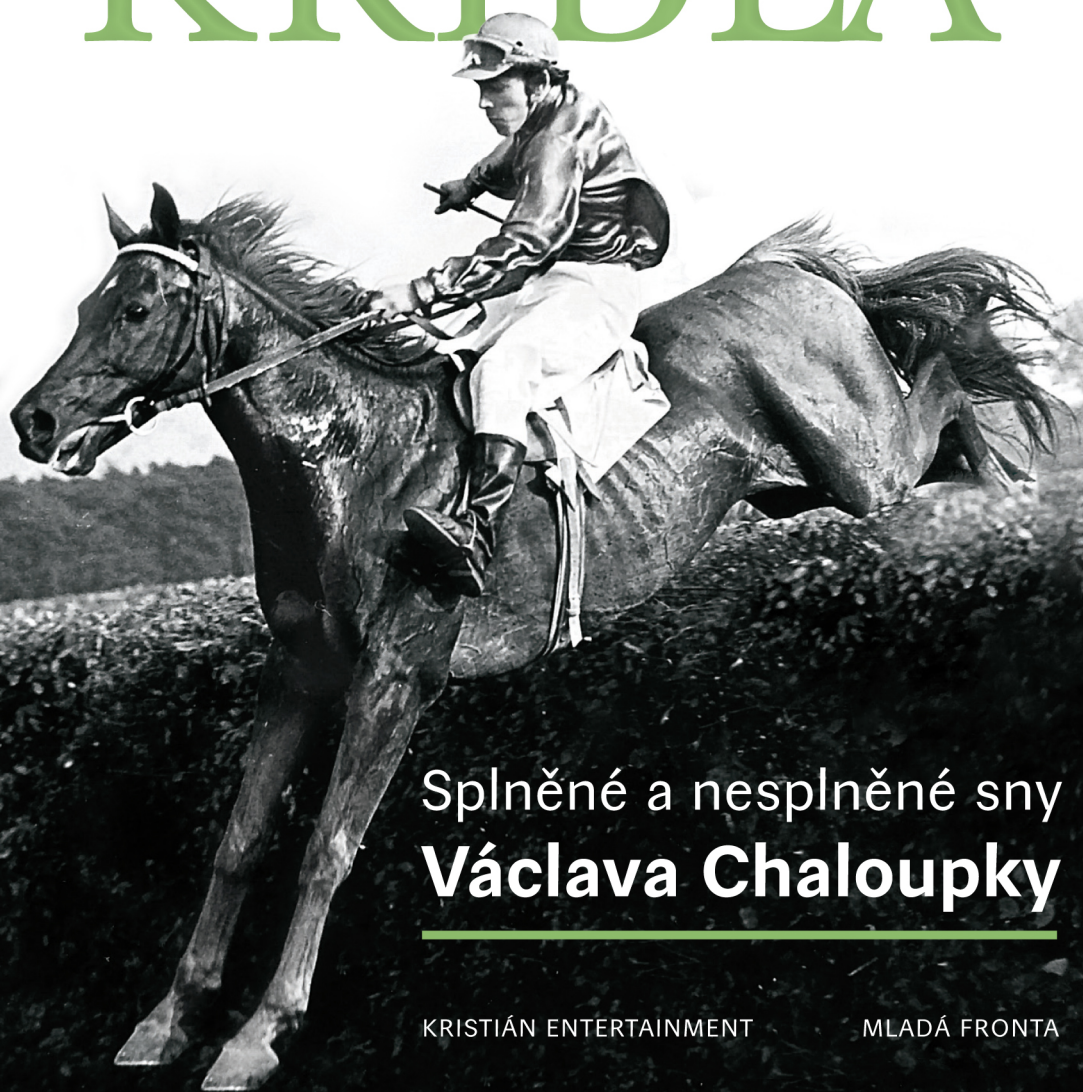

Petr Feldstein

DÁVAT KONÍM KŘÍDLA

Splněné a nesplněné sny
Václava Chaloupky

KRISTIÁN ENTERTAINMENT

MLADÁ FRONTA

Dávat koním křídla

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.mf.cz

www.e-reading.cz

www.palmknihy.cz

Kristián
ENTERTAINMENT

Petr Feldstein

Dávat koním křídla – e-kniha

Copyright © Kristián Entertainment, Mladá fronta, a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Kristián
ENTERTAINMENT

Petr Feldstein

DÁVAT KONÍM KŘÍDLA

**Splněné a nesplněné sny
Václava Chaloupky**

KRISTIÁN ENTERTAINMENT

MLADÁ FRONTA

Text © Petr Feldstein, 2018
© Mladá fronta, a. s., 2018
© Kristián Entertainment, s. r. o., 2018

ISBN 978-80-88130-17-8 (Kristián Entertainment, tištěná kniha)
ISBN 978-80-204-5046-3 (Mladá fronta, tištěná kniha)
ISBN 978-80-204-5098-2 (ePDF)
ISBN 978-80-204-5097-5 (ePUB)
ISBN 978-80-204-5099-9 (Mobi)

Je pro mne ctí a zároveň potěšením napsat několik úvodních slov ke knize, kterou právě berete do ruky. Ke knize, která je sportovním i životním příběhem muže, jenž má a bude mít stále v dějinách našeho sportu, a teď nemyslím pouze dostihového, mimořádný význam.

V říjnu roku 1977 se Václav Chaloupka stal v sedle se svým jmenovcem, devítiletým koněm Václavem, prvním čtyřnásobným vítězem Velké pardubické. A to nejen jako jezdec, ale také jako trenér. Pět let po svém třetím triumfu s nezapomenutelným Korokem a více než celé století, které do té doby uplynulo od vzniku tohoto našeho nejslavnějšího dostihu. Byla to výjimečná událost. Vešla navzdý do jeho úžasné historie.

U Václava Chaloupky ale rozhodně nejde pouze o jeho jezdecké a trenérské rekordy či o mnohá další velká vítězství, která na dostihových dráhách vydobyl. Je třeba připomenout, že uměl stejně skvěle připravit koně nejen do dostihů překážkových, ale také rovinových, včetně těch nejvýznamnějších. Za úspěchy Václava Chaloupky stálo – a ruku v ruce s nimi šlo – i ohromné množství kvalitní práce v zázemí našeho turf. Chovatelské, organizační, manažerské.

Je moc dobře, a to z nejrůznějších důvodů, že kniha o Václavu Chaloupkovi vznikla. Podle mého názoru měla vyjít už mnohem dřív, její protagonista by si to zasloužil už dávno. Vím ovšem, že tomu, aby byla napsaná a vydaná, se on sám při své skromnosti, která zdobí ty největší osobnosti, dlouho bránil. V roce jeho velkého životního jubilea, sedmdesátých narozenin, tedy kniha konečně vychází. Z pera spisovatele a publicisty Petra Feldsteina, s nímž Václava Chaloupku pojí nejen někdejší kolegiální vztah na Státním závodišti, ale především jejich více než čtyřicetileté přátelství.

Za slavnou kariérou vynikajícího jezdce a trenéra ing. Václava Chaloupky je od jeho nejútlejších let především nezměrná láska ke koním. Proto se s nimi tak sžil, proto jim tak porozuměl, proto tak oni porozuměli jemu.

Hodte své srdce za překážku a váš kůň ho bude následovat.

Život je krásný, koně ho dělají ještě krásnějším.

To jsou dva z citátů, které nejen že uvozují každou z dvaceti pěti kapitol, ale které také vystihují její obsah i důvod, proč byla tato kniha napsaná.

JUDr. Ing. Jiří Charvát, prezident Jockey Clubu České republiky

„Kůň je stvořený k tomu, aby byl nádherný. Aby pohled na něj těšil, uchvačoval, fascinoval. Má-li však takový zůstat, musí soutěžit. Dříve se zachraňoval před predátory. Co by s ním ale bylo dnes? Kůň prostě potřebuje závodit, bojovat. Ne samozřejmě na válečném, nýbrž na sportovním poli. Je to jeho přirozenost. Už hříbata ve výběhu mezi sebou zápolí. O to, které je rychlejší, které je silnější.“

Tam je, a já věřím, že stále bude, smysl jejich existence. Kdyby byly dostihy nebo jezdecké závody zrušeny, všichni bychom zaplakali.

K tomu však koně potřebují být připraveni. Proto je důležité se s nimi sblížit. Pochopit je, vyznat se v jejich povahách. Každý kůň totiž je, stejně jako každý člověk, jiný.

Vcítit se do jejich duší a pak jejich krásným, ušlechtilým tělům dávat křídla.“

Václav miloval koně odmalička. Pohled na ně ho fascinoval. Chtěl jim být neustále nablízku. Potřeboval být mezi nimi, dotýkat se jich, hladit je. A hlavně o ně pečovat. Nikdy je nepovažoval za prostředek k tomu, aby mu umožnili stát se tím, kým později skutečně byl – známým a slavným žokejem a velmi úspěšným trenérem. I potom pro něho koně byli a stále jsou důležití především jako živé bytosti. Tím žil vždy mnohem víc než touhou po vlastním úspěchu, i když ani ta ho neminula. Také ona však vyplynula z hlubokého vztahu ke koním, z respektu, úcty a lásky k nim.

Hodně lidí miluje koně už jenom proto, jak vypadají. To není náhoda. Kůň je mohutné, přitom však dokonale vyvážené, proporcionálně bezchybně vystavěné, harmonické zvíře. A ta pohádková ladnost, ta neuvěřitelná elegance pohybů. I bystré, moudré, jakoby vševědoucí oko, které tak krásně zajiskří. Žádný tvor nemůže být krásnější. Každého, kdo dokáže koně vnímat, kdo je schopen jim porozumět, musí povznášet pouhý pohled na ně. Vyvolávat v něm nadšení a úžas.

To byl a stále je pro Václava Chaloupku základ jeho profese, jeho práce. Poslání, které mu bylo předurčeno. A pro které byl předurčen on.

Na svět přišel před sedmdesáti lety s odvážnou, statečnou, dobrodružnou a čestnou d'artagnanovskou povahou. Chtěl, a dělal pro to všechno, aby vždy, za všech situací a okolností vítězila spravedlnost. Tu bránil, za tu bojoval. Proto ho odmalička nenechala klidným jakákoli nespravedlnost. Nikdy se nebál zastat někoho slabšího. Byl mu odporný sebemenší náznak toho, čemu se říká šikana.

Jakákoli nespravedlnost pobuřuje Václava do dneška. Ani teď nad ní nedokáže mávnout rukou. Zastat se slabších, postavit se za ně, bylo jeho

krédo. A jejich ochráncem zůstal. Proto byl a je také ochráncem koní. Protože kůň, jakkoli tělesnou konstitucí robustní, zůstává slabý v porovnání s člověkem. Také proto ho Václav Chaloupka nikdy nepovažoval za pouhé cvičební náradí, nýbrž za úžasný výtvor přírody.

„Lidé, kteří se koním věnují, si nejdříve hrají tak trochu na stvořitele. Vyberou koni otce, vyberou mu matku. Když je všechno v pořádku a hříbě se rodí, vítají ostatní koně ve stáji jeho příchod zařeháním. Také však vycítí, a i k tomu bohužel někdy dochází, když se při tom něco stane. Ve stáji se pak rozhostí hrobové ticho.

Zvířecí instinkt je neuvěřitelná, nevysvětlitelná věc. Je to zázrak. Já jsem se ve světě koní setkal s různými zázraky mnohokrát.“

Ne pouze slavná vítězství, nýbrž takovéto a jiné zvláštní chvíle, ale i ty zdánlivě všední, obyčejné, a přitom nezapomenutelné daly Václavu Chaloupkovi, spolu s rodinou, která jediná měla, i když ne vždy, před koňmi přednost, to nejdůležitější. Něco, co nepotká každého z nás.

Pocit uspokojení z naplněného, a proto šťastného života.

Kořeny

„Kůň má větší hodnotu než bohatství.“

Španělské přísloví

Jméno Václava Chaloupky bylo dlouho spojováno především s Židlochovicemi a jejich státním statkem. A také s Šinkvicemi, či Šinkvickým dvorem, kde měl statek svou dostihovou stáj a kde po svatbě nejen pracoval, ale také řadu let bydlel. Rodištěm slavného překážkového jezdce, trenéra a chovatele koní jsou však Těšany, do jejichž katastrálního území Šinkvice patří. Leží dvacet pět kilometrů na jihovýchod od Brna, na pomezí brněnského a hanácko-slováckého regionu. Vesnice nebo, jak se tady říká častěji, dědina, má dnes přes dvanáct set obyvatel. A také dlouhou, zajímavou a dramatickou historii. Podobnou jako mnoho dalších v jejím blízkém a vzdálenějším okolí.

Dva tisíce let

Z vykopávek a jiných nálezů je patrné, že sem kdysi zasahoval vliv říše římské. Našly se tu také jak stopy po stěhování národů z rozhraní starověku a středověku, tak z následujícího osidlování Moravy slovanskými kmeny, které tady v 6. století našeho letopočtu zakládaly první osady. Těšany, jejichž obyvatelé se samozřejmě živilí zemědělstvím, vznikly patrně ve století devátém, v době počátků křesťanství na našem území. Tedy za existence Velkomoravské říše, nepříliš daleko od jejích dvou center, Mikulčic a Velehradu.

Staletí plynula. Po objevení Ameriky na konci století patnáctého, přešel středověk z našeho dnešního pohledu v novověk. Zdejší kraj včetně Těšan však ještě předtím poznamenaly husitské války. Za další dvě století, na konci války třicetileté, vypálili obec Švédové. Krátce nato, když patřila brněnským dominikánům, do ní vpadli a dílo zkázy dokonali tatarští nájezdníci. A to ve službách uherské šlechty, která se bouřila proti habsburské monarchii. Pak se do historie Těšan zapsala, také ne pozitivně, pruská vojska, která obléhala Brno. Na konci 18. století se i zdejší sedláci dočkali zrušení nevolnictví. To už se však přiblížily napoleonské války. Bonapartovi vojáci, kteří jen pár kilometrů odtud vyhráli v roce 1805 u Slavkova tzv. bitvu tří císařů nad vojsky rakouskými a ruskými, „zavítali“, stejně jako jejich protivníci, pochopitelně i sem.

V polovině 19. století byla zrušena robota. Pak následovala válka prusko-rakouská. V roce 1866 táhla přes Těšany do boje císařská vojska z Uher do Čech. Krátce nato, co utrpěla porážku u Hradce Králové, tudy rakouské sbory ustupovaly, přičemž měly v patách své přemožitele, pruské válečníky. Až v závěru 19. století a na počátku století dvacátého si tehdejší generace přece jen užily trochy relativního klidu. Ale pouze do července roku 1914,

kdy vypukla první světová válka. Následující období, za existence Československé republiky, bylo po několika nadějných letech i tady poznamenané velkou hospodářskou krizí. Ta, stejně jako jinde, rychle přešla v obavu z dalšího globálního konfliktu, a pak v druhou světovou válku s šesti lety německé okupace. Tři těšanští občané byli v jejím průběhu nacisty popraveni, dalších devět jich v bojích s nimi zahynulo na jaře 1945.

Po únorových událostech roku 1948 se v Československu dostali k moci komunisté. O několik měsíců později, 6. července, v den, kdy uplynulo 533 let od upálení Jana Husa, se v Těšanech narodilo manželům Chaloupkovým jejich první dítě. Syn. Podle rodinné tradice dostal jméno po otci – Václav.

A tento syn o šedesát devět let později při přípravě této knížky řekl:

„On ten rok 1948 v Těšanech neznamenal takový předěl v životě vesnice jako skoro všude jinde. Je pravda, že tam na chvíli dosadili jako předsedu družstva nějakého dělnického kádra, ale pak jeho místo zaujal zdejší sedlák. I starostou byl sedlák. Stejný zůstal i řídící, a také farář. Všechno proběhlo docela klidnou cestou. Snad proto, že v Těšanech se do značné míry společně hospodařilo a pracovalo už za první republiky. Byly tu společné stodoly a už tehdy se pro hromadné užívání pořídila také například mlátička.“

Kult koně

Vraťme se ale ještě na chvíli do vzdálenější historie. Do 18. století, do doby, kdy se na Brněnsku, a jak praví kroniky v Těšanech zvlášť, stali významnou součástí života zdejších obyvatel koně. Koně jako velcí pomocníci v hospodářství, koně ve spřežení při přepravě významných šlechtických osob či armádních a jiných potentátů včetně jejich rodinných příslušníků. Ale také pro přemísťování vojenského materiálu, potravin, krmení pro domácí zvířata...

Kůň ovšem nebyl ve zdejších končinách devalvován na pouhou pracovní sílu. Tehdy tu vznikl jeho vyložený kult. V nejlepší smyslu slova. Koně byli považováni, ceněni a milováni naprosto všemi. Pány i kmány, tedy feudály i jejich poddanými. Pro zdejší obyvatele byli samozřejmě důležití pro svou nepostradatelnost, pro to, jakou dřinu byli schopni zastat, jakou úlevu znamenali pro ty, kteří si je mohli dovolit koupit. Ale také pro svůj imponující vzhled, ušlechtilost, pro svou odzbrojující krásu. Koňmi se chlubili a zakládali si na nich sedláci, kteří je vlastnili, i pacholci, kteří o ně pečovali.

Ocitujme několik vět z článku, který se tématu koní v Těšanech věnoval: „*Sedláci znali dobře čeledíny a brali do služby především ty, kteří ,byli ku koním‘, tj. uměli s nimi zacházet a měli je rádi. Kolem koní se točilo v Těšanech mnoho debat nejen v rodinách, ale i v hospodě, a největší urážkou, která se těžko odpouštěla, zejména když stoupló víno do hlavy, bylo pohanit někomu koně. Pro hanlivé výroky docházelo mezi sedláky i čeledíny k prudkým hádkám i pranicím. Vztah těšanských lidí ke koním byl tak velký, že posuzovali člověka nejen podle toho, jaké má povahové vlastnosti, ale také podle toho, jaké má koně.*“

Od těch časů se hluboký vztah zdejších lidí ke koním, v němž i u těch nejbohatších sedláků, obvykle velice lakomých a k poddaným často bezohledných až krutých, převládala hrdost a láska nad pocitem majetnictví, tady přenášel z rodičů na děti. Stal se brzy součástí zdejšího fenoménu, který se formoval po staletí. Už od dob Velké Moravy. I ten přecházel do krve příslušníků dalších a dalších generací těšanských obyvatel a stal se součástí jejich života. A také jedním z národopisných znaků zdejší lidové kultury včetně různých druhů folkloru.

I rodina, nebo spíš celý rozvětvený rod Chaloupků toho byl a je důkazem. Životní osudy dětí sedláře Václava Chaloupky staršího a jeho ženy Marie, které přicházely v Těšanech na svět koncem první a na počátku druhé poloviny 20. století si bez koní téměř nelze představit.

Maryša

Než se dostaneme k vyprávění o nejstarším z těchto čtyř sourozenců, o dostihovém jezdcí a trenérovi, který se později stal nejznámějším a nejslavnějším těšanským rodákem, přenesme se na chvíli do doby, kdy ještě nebyli na světě ani jeho rodiče. S Těšany, s životem jeho obyvatel, tedy i životem rodiny Chaloupků, to má nezanedbatelnou souvislost. Vrátime se do osmdesátých let předminulého století.

I proto, abychom si řekli, že Václav Chaloupka vlastně není jediným rodákem, který kdy Těšany proslavil. Před ním to byla jistá Marie (podle některých pramenů se snad původně jmenovala Marianna) Horáková, později Turková, která navíc byla jeho vzdálená příbuzná. Žena, jejíž skutečný příběh je součástí historie této vsi, jejího koloritu i genia loci. A žena, jejíž příběh, už stylizovaný, patří k vrcholům klasické tvorby českého divadelnictví a kultury vůbec.

Nikoli na jevišti, nýbrž ve skutečném životě Těšan se začal příběh odvíjet v roce 1886. Těšanské selce Marii Horákové bylo devatenáct, když do zdejší dvoutrídky nastoupil coby podučitel, jak se tenkrát říkalo, sotva pětadvacetiletý Alois Mrštík. Začínajícího spisovatele, vnímavého pozorovatele života, který pocházel, stejně jako jeho mladší bratr Vilém, z Jimramova na Českomoravské vrchovině, zaujalo v životě Těšan mnohé. Včetně jeho obyvatel. Mezi nimi i Marie. Prý se do ní dokonce zamiloval. Jako nadanému umělci, v tehdejších moravských, hlavně brněnských literárních kruzích už neznámému, byla, jistě i proto, inspirací. Patrně si na ni opravdu myslel, jenže ona se v Těšanech dne 6. června roku 1888 provdala za vdovce se třemi dětmi. Snad už tehdy se Aloisi Mrštíkovi, který potom žil a pracoval v Diváčích, začal nejprve v hlavě a pak i na papíře odvíjet příběh, který nazval, podle toho, jak se Marii v Těšanech říkalo – Maryša. Původně mu dal, nebo chtěl dát, podobu románu, ale pak jej se svým bratrem Vilémem přepracoval v divadelní hru. Ta měla v květnu roku 1894 premiéru v pražském Národním divadle.

Drama, kromě toho, že se Maryša provdala za vdovce o patnáct let staršího než ona, však se skutečným příběhem Marie Horákové z Těšan nemělo mnoho společného. Ten nebyl ani tragický, ani kdovíjak dramatický. Muž, za kterého se provdala, se nejmenoval Vávra, nýbrž Turek, Felix Turek. Také to nebyl mlynář jako na divadle, nýbrž sedlák. Jeho grunt stál naproti domu, kde Marie bydlela se svými rodiči, kteří se ve hře jmenovali Lízalovi. Zajímavé je, že Lízalová se prý ve skutečnosti za svobodna jmenovala první Turkova žena Anna, se kterou měl Felix Turek opravdu tři děti. Maryša ho však neotrávila. Ani kávou, do které nasypala jed, ani ničím jiným.

Z druhého manželství Felixe Turka s Maryšou, které trvalo do roku 1927, se narodilo dalších sedm dětí, ale jen tři z nich se dožily dospělého věku. A Maryšin milovaný Francek, kvůli kterému se v dramatu bratři Mrštíkům dopustila zločinu? Existoval, a ve skutečnosti se jmenoval Šimon Petlák. Z Maryšiny strany to však určitě nebyla taková láska, kvůli které by se dopustila hrdelního zločinu. I Šimon Petlák, stejně jako Marie a Felix Turkovi, má hrob na těšanském hřbitově.

Snad se nabízí i možnost, že jistou, i když hodně vzdálenou předlohou, či spíše inspirací pro postavu Francka mohl být hlavní autor dramatu, tedy Alois Mrštík sám. Tehdy možná platonicky zamilovaný, zasněný romantický mladík, který se Marii Horákové ze své lásky nejspíš ani neodvážil vyznat. Jako chudý podučitel by na případný sňatek s ní stejně neměl žádnou naději. Nevypořádal se s tím právě v Maryše?

Václava Chaloupku příběh Maryši, skutečný i divadelní, zaujal už jako chlapec:

„V Těšanech se o Maryše hodně mluvilo. Dověděl jsem se také, že jsme s ní vlastně vzdálení příbuzní. Když jsem se narodil, tak už nebyla naživu, zemřela v prosinci 1943, a to právě na Štědrý den. Moje babička z tátovy strany, tedy Chaloupková, která se za svobodna jmenovala hodně podobně, Chalupová, byla snad Maryšina sestřenice nebo vzdálená sestřenice. Myslím, že na tom něco je, protože lidí se jménem Chalupa, Chalupová žije i dnes v Těšanech a okolí hodně. Jsou, stejně jako nositelé ještě některých jiných příjmení, skutečně přímými potomky Marie Horákové, později Turkové, respektive Maryši. Je to asi dost komplikované, ale i v naší rodině jistá příbuzenská vazba s Maryšou skutečně je. I když, jak se na Moravě říká, přece jen trochu vyjitá.“

Už za Rakouska-Uherska se v Těšanech hrálo divadlo. Za první republiky tu ochotnická tradice pokračovala. Maryšu tady ale nastudovali až dvaatřicet let po jejím prvním uvedení v pražském Národním divadle. Tedy v roce 1926. Teprve po smrti Aloise Mrštíka (Vilém zemřel za tragických okolností v roce 1912), který nedovolil, aby se Maryša hrála v Těšanech za jeho života. Báł se, že by někteří vesničané mohli být příliš citliví a vztahovační. Že by hru brali jako příběh, který se takto přesně odehrál i ve skutečnosti. A že by v jeho postavách mohli vidět sami sebe. Možná že k tomu také měl, protože Maryšu, vlastně Marii, znal a nebyla mu lhostejná, ještě jiné, ryze osobní důvody. Bylo to tak skutečně? Někteří lidé z Těšan jsou dodnes přesvědčeni, že ano.

V Brně se Maryša poprvé hrála na podzim 1894, jen pár měsíců po premiéře v Národním divadle v Praze. A brněnské představení vidělo i několik lidí z Těšan. Ti byli jeho dějem, který vnímali opravdu doslova a vůbec nebrali v úvahu uměleckou licenci, rozladění a zklamání. Po představení prohlásili, že tak to prostě nebylo.

Alois a Vilém Mrštíkové, kteří měli ještě další dva bratry, se v dětském věku přestěhovali s rodiči z Jimramova nejdříve do Ostrovačic a potom do Brna, k životu na jižní Moravě přilnuli. Na konci 19. století však k němu nemohli být nekritičtí. Vnímali jeho specifický svéráz, plný zemitých lidských typů, lidových zvyků a obyčejů, ale také to, že je silně poznamenaný sociální nerovností a nerovnoprávným postavením muže a ženy. Což narušovalo vzájemné vztahy a často krutě zasahovalo do lidských osudů. V tomto ohledu byla Maryša hluboce pravdivá. A proto také tak úspěšná.

Mrštíkovy obavy byly oprávněné. Opožděné těšanské premiéry, nebo snad některého z dalších představení v roce 1926, se údajně jako čestný host

účastnila i Maryša. Tak se to alespoň v některých těšanských rodinách traduje. Tehdy devětapadesátiletá žena prý v hledišti seděla ve svátečním kroji. Když divadelní Maryša svého muže Vávru na jevišti otráвила, paní Turková prý vstala a křičela, že ona není žádná vražedkyně. A odešla ze sálu. Ani trochu se jí také nelíbilo, jak autoři v postavě mlynáře Vávry vykreslili jejího muže Felixe Turka, kterého si pak, tehdy mu zbýval už jen poslední rok života, další lidé ze vsi dobírali. Což manželé Turkovi pochopitelně nesli velmi těžce.

V Těšanech se také říká, že do Maryši nebyl zamilovaný pouze Alois, ale možná bratři Mrštíkové oba. Alois, který tu víc než rok učil a potom žil a pracoval v Divácích, prý však určitě. Ten se později stal v Divácích správcem zdejší obecné školy. I Vilém Mrštík v Divácích později žil. Strávil tu i poslední léta svého života, ve kterých marně bojoval s těžkou duševní chorobou. Své trápení ukončil právě tady v necelých čtyřiceti devíti letech hrůzostrašnou sebevraždou.

Václav Chaloupka a Maryša tedy pocházejí ze stejné, přinejmenším podivuhodné vesnice. Ze stejného prostředí, které se sice postupem let a desetiletí výrazně mění, ale ve svém genu loci přežívá věky. Oba jsou a vždy budou z Těšan. I když Václava, na rozdíl od Maryši, skutečné i té, co dodnes chodí po divadelních prknech, zavedl osud po čase jinam. Jsou a vždy také budou těmi, kteří k onomu géniu loci patří, i těmi, kteří ho obohatili. Kteří tolik přispěli k jeho magické podobě.

Rodina

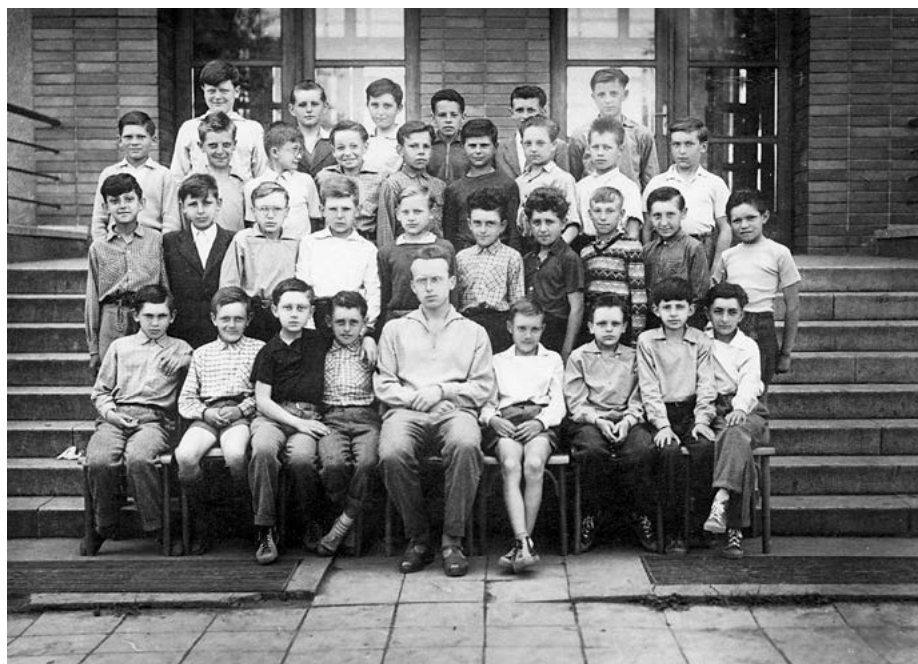
„Naše rodina, tedy rodina Chaloupků, vlastně spíš rod, je v Těšanech a v jejich okolí hodně rozvětvený. Většinou to byli koňáci. Lidé, kterým byli koně tak blízcí, že by za ně i dýchali, kdyby bylo třeba. Ten vztah k nim, ale ke zvířatům vůbec, jsem si přivedl na svět i já. Myslím, že jsem ho zdědil po obou rodičích, ale více asi od maminky než od táty. I když také on měl s koňmi hodně společného. Že by ale chtěl, když jsme byli malí, abychom já a můj bratr Jirka zasvětili koním celý život, to se říct nedá. Představoval si, že venkov, kde je spousta dřiny, po čase opustíme. Že budeme žít ve městě, kde je spousta jiných, mnohem méně těžkých pracovních příležitostí, než které na nás čekají na vesnici. Maminka se na to dívala jinak. Koně, které měla jako rodačka z Těšan hlavně díky svému tatínkovi, mému dědečkovi, nablízku vlastně pořád, byli samozřejmou součástí jejího života.

K tátovi jsme vzhlíželi s úctou jako k někomu, kdo se nikdy ničeho a nikoho nebál. Ani třeba v pětačtyřicátém roce, po osvobození, když byl ještě svobodný a kdy jednomu agresivnímu sovětskému vojákovvi, ač to byl osvoboditel, dal najevo, že se nemůže v hospodě chovat jako zvíře. Ten Rus pak na tátu vytáhl samopal a začal po něm střílet. Naštěstí ho netrefil.

Táta se vyučil sedlářem, ale při své šikovnosti byl úžasně všestranný. Zedničil, truhlářil, uměl prakticky všechno. Původně měl převzít po svém strejdovi rodinnou firmu – továrnu na barvy v Brně. Proto se šel učit tam. Strýc prý ale na něho byl strašně přísný, vyloženě ho deptal. Táta to nějakou dobu snášel, ale pak mu z Brna utekl. Za žádnou cenu se tam nechtěl vrátit. A také se nevrátil.

Na rozdíl od mamčininy rodiny patřila ta tátova v Těšanech k těm bohatším. Rodiče mu dokonce koupili barák, ve kterém jsme se já i moji sourozenci později narodili. Táta měl celkem jedenáct sourozenců. Jeho otec, můj děda, také Václav, byl ženatý dvakrát. Z prvního manželství měl šest dětí a z toho druhého, ze kterého pocházel táta, také šest. Někteří z nich odešli za první republiky do Rakouska, založili tam rodiny a na Moravu už se nevrátili.

Se spolužáky a s panem učitelem na základní škole v Těšanech. Václav Chaloupka stojí ve druhé řadě shora uprostřed, tedy pátý zprava i zleva.

Při vši úctě k tátovi, poctivému, rovnému člověku, jak se na správného chlapa sluší, byla vůdčí osobností naší rodiny máma. Ona, žena obdivuhodná po všech stránkách, měla rozhodující vliv na naši výchovu. Byla nesmírně inteligentní, vzdělaná, laskavá a láskyplná. Přitom ovšem současně přísná, ale také nanejvýš spravedlivá. Nesmírně milující bytost, která by se pro rodinu opravdu rozkrájela.

Každému z nás pěti dětí, dvou kluků a tří holek, četla pohádky, v nichž dobro vítězilo nad zlem. Zpívala nám písničky, veselé, ale i smutné, při kterých jsme někdy brečeli. Mezi ní a námi bylo úžasné pouto. Dala nám prostě všechno. Cit, vnímavost, smysl pro dobro, pro spravedlnost, pro vzájemnou úctu jednoho k druhému. A nejen uvnitř rodiny, ale i ve vztahu k jiným lidem. Částečně jsme to po ní přímo zdědili a částečně od ní převzali všichni.

Vedle rodičů na mě měl vliv i můj strýc, bratr mého táty, Vincenc Chaloupka, který byl v Těšanech kovářem a podkovářem. Dělal všechno, co sedláci od kovářského a podkovářského mistra potřebovali. Opravoval vozy, okovával jim koně. Takže u něho v kovárně jsem si koně také hodně užíval.“

Hřibárna

Véna byl ještě hodně malý, když se kousek od Těšan, v Šinkvicích, ocitl poprvé před tamní hřibárnou. Byla součástí skoro opuštěného statku, kolem kterého byla jen samá pole a vinice. Jeho někdejší obydlené okolí nejprve spálili a vydrancovali v době třicetileté války Švédové. Dnes jsou Šinkvice, nebo také Šinkvický dvůr, součástí Těšan. Patří do jejich katastrálního území, ač jsou od nich vzdáleny skoro pět kilometrů. Kdysi v těchto místech stála osada, která se jmenovala Čeňkovice. Ta však postupně zmizela, její obyvatelé se přestěhovali právě do Těšan. Na počátku 19. století, tedy přibližně před dvěma sty lety, kdy tu byli koně opravdu nesmírně oblíbení, zde byl vybudován statek zaměřený na jejich chov. Po vzniku Státního statku Židlochovice se sem v roce 1949 přesunulo jeho základní koňské stádo a také tady byla zřízena hřibárna.

Když sem Václav Chaloupka přišel poprvé a na vratech uviděl nápis *Státní statek Židlochovice, hospodářství Těšany*, neuměl si jej přečíst. Nechodil ještě do školy. To místo ho však vyloženě uhranulo. Jako kdyby už tenkrát vycítil, co pro něho bude znamenat a co všechno tu v budoucnu prožije.

Uvnitř ve stájích anebo ve výbězích bylo asi sto, možná ještě víc koní. Pro kluky staré jako on to byl ráj. Později ovšem máma Václavovi vyprávěla,

že ho už jako několikaměsíční dítě nemohla udržet v náručí, když uviděl živého koně zblízka úplně poprvé.

Bylo mu šest a bratrovi Jirkovi ještě ani ne tři, když začali chodit k hříbárně spolu. Hříbatům, která stála nejbliž, házeli trsy trávy. A pak, když se k nim ještě nedospělí, ale už dost vysokí koníci sehnuli, se některých z nich chytily rukama za hřívu. Koně potom zvedli hlavu a vytáhli je na hřbet.

V roce 1954 nastoupil do hříbárny pan Bohumil Dočekal. Právě v době, kdy se malý Věna, jak Václavovi doma říkali, a Jirka, tomu neříkali Jura, což by se dalo na jižní Moravě očekávat, nechávali mladými koňmi díky své odvaze a šikovnosti vynášet do místa, ze kterého, jak praví známé přísloví, se člověku naskýtá ten nejkrásnější pohled na svět.

„V roce 1954, když jsem sem nastoupil,“ píše Bohumil Dočekal, *„byl novým ředitelem statku pan Holub.“*

A pokračuje:

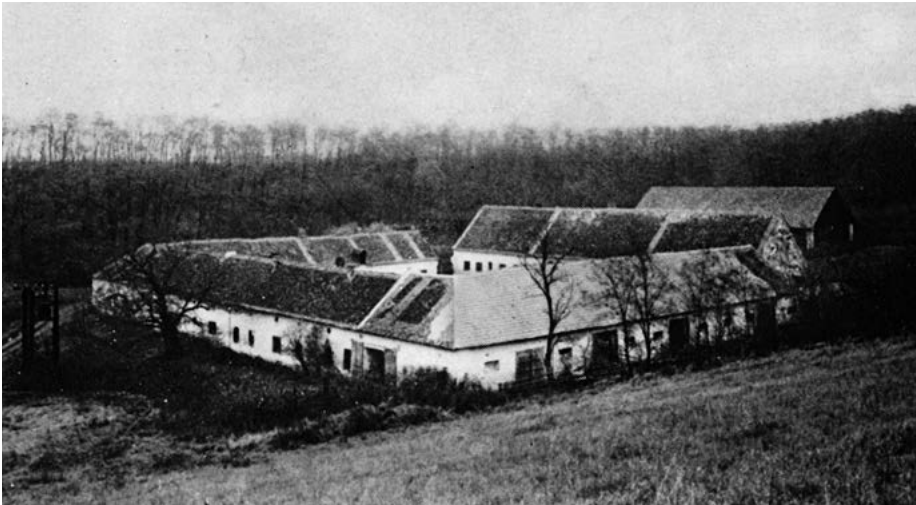
„Hříbata, samé kobylky, se zde soustřeďovala od teplotkových klisen ze všech farem statku a doplňovala se nákupem teplotkových hříbat od soukromých chovatelů. Největší počet hříbat byl v ročníku E, čtyřicet pět kusů. Jména celého ročníku byla postupně podle abecedy. Toho roku odcházeli z hříbárny D ročník. Hříbata měla volné ustájení, uvazovala se jen ke krmení a čištění. Objemová krmiva se jim dávala středem stáje. Při uvazování se na hříbata zavolalo: na místo! Každé hříbě si brzy zapamatovalo, kde má na uvázání stát. Po nakrmení základního krmiva a po očištění se ihned odvazovala. Na ohrazené pastviny se vyháněla společně. Při cestě z pastvin se zaháněla do rozdělovacích výběhů, kde se rozdělila dle stáří či ročníků. První se oddělil ročník nejstarší, potom střední a nakonec nejmladší. Přivedená hříbata se nejdříve musela naučit na uvazování. Často se vzpouzela, neb u matek měla svobodu. Také se musela seznámit s novým domovem a jedno na druhé si zvyknout. Byla to pro ně veliká změna, neb se u svých matek živila jejich mlékem. Některé hříbátko si na toto nové prostředí zvykalo velice těžko a nařikavým řehtáním volalo svou matku. Ani oves a pěknu jetel nechtělo přijímat. V každém ročníku bylo hříbě, které stádo vodilo a nenechalo se předběhnout. I při rozdělování přiběhlo první. Koně takto odchovaní jsou mnohem odolnější a zdravější. Na pastvu jdou za každého počasí. I v zimě, když se jim čistí stáje, jsou venku na sněhu i v mrazech. V dospělosti jsou pak výkonnější.“

Pro Věnu se hříbárna v Šinkvicích stala nejdůležitějším místem jeho dětského života. Tam se do koní zamiloval. Už tehdy věděl, že to je na celý život.

Chodili sem i další kluci z Těšan a okolí. Průkopníkem stále odvažnějších kousků byl však Věna. I tady se stal, jako všude, kam přišel, vůdčí

osobností. Ale mírumilovnou a přirozenou. Autoritu si nikdy nemusel vydobývat. Prostě ji měl. Bylo mu asi sedm, když poprvé skočil z výběhové ohra-
dy rovnou na hřbet jednoho odrostlejšího hříběte. Bylo to rodeo plné pádů
a kotrmelců... Ani Jirka v hříbárně nikdy nechyběl. Věna ho měl na starost
a Jirka si umínil, že bude s bratrem ve všem držet krok.

Když povyrostli, jakmile se i Jirka stal školákem, chodili po vyučování
nejdřív domů, protože maminka, která byla v práci, je obvykle pověřila ně-
jakými povinnostmi. Podle toho, co jim ráno napsala na papírek. Dali králí-
kům, slepicím, postarali se o některé nezbytné, nejdříve jen drobnější práce
v hospodářství. Mytí nádobí, úklid nebo třeba menší nákup se jich netýkaly.
Na to byla v rodině děvčata.

Statek v Šinkvicích, kultovní místo našeho dostihového sportu. Žili tu Václav
Chaloupka s rodinou i kůň Korok, který tu má od roku 1984 svůj hrob.

Všechno udělali rychle, ale poctivě. Lajdáctví v povaze neměli. Pak už
se ale hnali do Šinkvic, kam přicházeli někdy ve větším, jindy v menším po-
čtu další kluci, kteří sice ne vždy, ale často dávali hříbárně přednost před
fotbalem na palouku. Brali to nejkratší možnou cestou podél vinic, aby ne-
promarnili ani vteřinu. Jirka někdy Věnovi nestačil, ten na něho ale vždycky
počkal. Považoval za samozřejmé, že na mladšího bratra musí brát ohledy.

Zaměstnanci hříbárny kluky nejdřív posílali pryč. Říkali, ať se tam ne-
pletou, někdy jim dokonce, aby je odehnali, hrozili i bičem. Báli se, že se
klukům něco stane a oni z toho pak budou mít popotahování. Časem si však